Egidijus Šatavičius

Research on Sudota archeological complex, 1996–1997

In 1996–1997 LCCH proceeded with the research on Sudota archeological complex. A total area of 400 m² was examined. The team registered a 2 m thick habitation zone. In the Stone Age habitation zone there were revealed numerous burnt dices, several potsherds with organic inclusions, a lot of different stains-pits, postholes (?). The horizon is dated to late Paleolithic–middle Mesolithic and late Neolithic periods (1st half of the 2nd millennium B.C.)

In the layer above the Stone Age habitation zone the team detected a barrow with a cremation burial inside stone circles and ditches-pits. The findings of the barrow included shapeless brass, iron, silver and gold artifacts as well as an axe with a blunt end. Supposedly, the burried individual was a representative of a high social standing. According to the burial items and the structure of the barrow, the burial is ascribed to the 5th century.

The research on the habitation zone of a 16th-19th village produced 140 items of pottery, remains of burnt clay and daub structure as well as 1 John Casimier's shilling minted in Poland, 166?.

In Sudota Stone Age settlement No 1 an area of 8 m² was researched. A closer study revealed 2 stains-pits filled of charred wood particles. The team collected a number of findings: 92 flint artifacts dated to late Neolithic period and ascribed to Narva culture as well as 3 fine potsherds from the Bronze–Iron Age.

Egidijus Šatavičius

Margių „Salos" akmens amžiaus gyvenvietės tyrinėjimai

Margių „Salos" akmens amžiaus gyvenvietė (Varėnos raj., Kaniavos s-ja) yra Margių kaimo P pakraštyje. Tai gana masyvi keiminė kalva užakusio Dubos ežero V pakraštyje; ją iš visų pusių supa durpynas. Kalvasala yra 200x300 m dydžio, ištęsta ŠR–PV kryptimi. Jos centre yra iki 4 m aukščio statokais šlaitais kalvelė, kurios viršuje – apie 38x110 m dydžio lygi aikštelė.

1996 m. KPC tęsė šio paminklo tyrinėjimus (žr. *ATL 1994 ir 1995 metais,* V., 1996, p. 24–26). Centrinės kalvos PR pusės šlaite ištirtas 20 m²

dydžio plotas. Viršuje buvo apie 30 cm storio armuo, dengiantis iki 38 cm storio gyvenvietės kultūrinį sluoksnį. Perkasos PR dalyje jis buvo ploniausias ir sudarytas iš gelsvai rusvo smėlio su gausia gėlavandenių klinčių priemaiša. Tuo tarpu ŠV dalyje jis storesnis; čia net išsiskyrė keletas pilko smėlio horizontų, kurių pačiame viršutiniame gausu degėsių. Tai sudegusių pastatų ar įtvirtinimų žymės. Po kultūriniu sluoksniu slūgsojo balkšvas smėlis su gėlavandenėmis klintimis (perkasos PR pusė) ir gelsvas smėlis (ŠV pusė).

Tyrinėjimų metu surasti 849 titnaginiai ir 5 kitokie akmens radiniai. Maždaug 40% titnaginių radinių yra buvę ugnyje. Be to, apie 40% jų apsitraukę gelsva, rausva ar žalsva patina. Išaiškinta viena radinių sankaupa: PR pusėje perkasą skersai kirto apie 1 m pločio ežero bangų suplautas radinių ruožas. Aptikti 2 strėlių antgalių fragmentai (vienas su grąžto formos, kitas su averse neryškiai išskirta įtvara), 3 nuoskaliniai gremžtukai (2 galiniai ir 1 šoninis), 3 rėžtukai (2 retušiniai šoniniai ir 1 nuskeltinis horizontalus), 1 mikrorėžtukas, 3 įvairių dirbinių fragmentai, 4 spec. dirbiniai, 2 kirveliai (vienas pagamintas iš smulkaus rieduliuko, kitas – nuoskalinis su averse statmenai retušuotais šonais ir pentimi). Taip pat surinktos 72 skeltės bei jų dalys, 705 įvairaus dydžio nuoskalos, 32 atplaišos, 16 žaliavos rieduliukų ir 6 skaldytinių (vienagalių ir dvigalių) liekanos bei fragmentai. Dirbinių gamybai naudotas vietinis šviesiai pilkas titnagas. Titnaginiai radiniai datuojami vėlyvuoju paleolitu–mezolitu. Kultūrinė priklausomybė neaiški.

Tirtame plote surastos ir 844 blogai išlikusios puodų šukės. Jos labai smulkios, sutrupintos ežero bangų mūšos. Kiek didesnių terasta aukštesnėje ŠV dalyje. Didžiuma šukių yra žiestosios ir apžiestosios keramikos su stambokai grūsto granito priemaiša molio masėje. Puodai buvo puošiami įvairaus pločio horizontalių linijų eilėmis, o jų pakraštėliai dažniausiai profiliuoti (ryškiai atlenkti išorėn). Ši keramika datuojama XIII–XV a. Šiam laikotarpiui tikriausiai skirtini ir tyrimų metu surasti 26 smulkūs kaulų fragmentai.

Apie vieną trečdalį puodų šukių sudarė kitokių laikų keramika. Tai plonasienė grublėtoji, įvairaus storio brūkšniuotoji bei akmens amžiaus, puošta įkartėlėmis ir duobutėmis. Taigi paminklo kultūrinis sluoksnis

stipriai sujauktas įvairių apgyvendinimo etapų metu, ežero vandens transgresijų bei vėlesnės žmogaus ūkinės veiklos. Kiek ryškiu išsiskyrė tik XIII–XV a. kultūrinis horizontas.

Egidijus Šatavičius

Research on Stone Age settlement 'Sala' in Margiai

In 1996 LCCH proceeded with the excavation work in Stone Age settlement 'Sala' in Margiai (Varėna district). The team noted structural remains of burnt buildings and fortifications. In the area there were observed 849 flint and 5 other stone artifacts. The findings are ascribed to late Paleolithic–Mesolithic period. A further study brought to light 844 potsherds with inclusions of roughly crushed granite and 26 fine fragments of bones from the 12th–15th centuries.

Egidijus Vijeikis

Baluošo ežero salos žvalgomieji tyrinėjimai

1996 m. lankant Aukštaitijos nacionaliniame parke esantį Šuminų kaimą (Utenos raj., Tauragnų s-ja), į P nuo jo esančioje Baluošo ežero salos R pakrantėje buvo aptikta titnaginių dirbinių: širdinis strėlės antgalis, retušuotų skelčių, nuoskalų, titnago skaldos, perdegusių kaulų. Šiuo metu visa sala yra apaugusi mišku. P jos dalis žema, pelkėta, Š yra neaukšta kalvelė.

1997 m. salos R dalyje esančioje kalvoje, 10 m į V nuo salos R kranto, buvo ištirtas 1x1,2 m dydžio šurfas. Po velėna atsidengė apdurpėjusi žemė, joje aptikta lipdytinės su augalinėmis priemaišomis ir puoštos įspaudėliais keramikos šukių. Kartu būta storasienės lygiu paviršiumi ir apžiestosios plonasienės taip pat lygiu paviršiumi keramikos, kurios molio masėje esama smulkiai ir stambiai grūsto granito priemaišų. Minėtoje žemėje rasta titnago skaldos, perdegusių kaulų bei skaldytų akmenų. 50 cm gylyje šurfo R dalyje pastebėta ochros. Bendras žemės sluoksnis, kuriame aptikti minėti radiniai, siekė 40–50 cm storį.